

Jonge Friezen Foarút!

Jongerenparticipatie toegepast in noord Friesland

Opdrachtgever
Lectoraat Groene Leefomgeving van Steden
o.l.v. lector Wim Timmermans en
Kohji Wesselius, Plattelandsprojecten
Fryslan.

Projectgroep OPL
Merel Enserink
Frank Heger
Doede Kooistra
Marten Korfage
Maikel van Steensel

Colofon

Datum

14-01 2011

Opdrachtgever

Lectoraat Groene Leefomgeving van Steden
o.l.v. lector Wim Timmermans en
Kohji Wesselijs, Plattelandsprojecten Fryslan

Projectleider JFF

Jimmy Slijkhuis, 026-3695701, A203

Begeleider

Daan van der Linde (OPL, VHL Velp),
026-3695723, C104

Projectgroep OPL

Merel Enserink
Frank Heger
Doede Kooistra
Marten Korfage
Maikel van Steensel

Voorwoord

In de periode van september 2010 tot en met januari 2011 hebben wij met veel enthousiasme onderzoek gedaan naar jongerenparticipatie in het algemeen en jongerenparticipatie in de noordelijke schil van Friesland. In dit rapport beschrijven wij de onderzoeksresultaten, de daaraan door ons verbonden conclusies en enkele aanbevelingen voor vervolgonderzoek door andere studentengroepen van JFF.

Wij kijken zeer tevreden terug op de afgelopen periode. Tijdens het uitvoeren van het onderzoek hebben wij veel nieuwe kennis opgedaan met betrekking tot jongerenparticipatie en het organiseren van participatieprocessen. Deze verworven kennis zal ons in de toekomst dan ook zeer van pas komen. Het maken van verschillende films, naast het schrijven van dit rapport was een extra uitdaging en gaf een extra dimensie aan ons project. Graag willen wij hierbij plattelandsprojecten Fryslân bedanken voor deze opdracht en het in ons gestelde vertrouwen. Daarnaast willen wij graag Daan v/d Linde bedanken voor zijn begeleiding tijdens de uitvoering van dit project en proces. Ook gaat onze dank uit naar de betrokkenheid van Sanne Gaastra en Frits Sieswerda van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

Tevens bedanken wij natuurlijk ook alle interne en externe geïnterviewden, die mee hebben gewerkt aan het tot stand komen van dit rapport. Wij zijn erg blij dat zij hun kennis met ons wilden delen. Wij zijn erg enthousiast over het eindresultaat en hopen dat de lezers van dit rapport het resultaat als positief en nuttig ervaren.

Projectgroep: Jonge Friezen Foarút! Ontwikkelingsplanologie VHL Velp.

Merel Enserink
Frank Heger
Marten Korfage
Doede Kooistra
Maikel van Steensel

Samenvatting

Er lijkt een kloof te bestaan tussen jongeren en diegene die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de participatieve processen. Dit onderzoek, uitgevoerd door Jonge Friezen Foarút en medegefinancierd door Plattelânsprojekten Fryslân, is gericht op hoe jongeren kunnen worden betrokken bij participatieve processen. De insteek van het onderzoek is om het onderwerp bevolkingskrimp te gebruiken als uitgangspunt. De hoofdvraag van het onderzoek is: *Hoe zijn jongeren het best te benaderen voor deelname aan participatieve processen?*

De hoofdvraag is opgesplitst in een aantal deelvragen:

- Welke methoden kunnen worden gebruikt om jongeren te laten participeren?
- Hoe reageren jongeren op deze methoden?
- Zijn jongeren het best individueel te bereiken of juist in een groep?
- Hoe bewust zijn jongeren zich van de ontwikkelingen die er spelen in hun gemeente?

Het onderzoek is met behulp van (scenario-) workshops en panelgesprekken uitgevoerd. Op deze manier is er veel kennis in de praktijk opgedaan.

De conclusie van het onderzoek is, dat er vijf belangrijke punten zijn waar rekening mee moet worden gehouden als jongeren betrokken worden bij participatieve processen.

- Sluit aan bij de belevingswereld van jongeren.
- Wat hebben zij er aan? Jongeren moeten willen participeren.
- Maak het onderwerp interessant voor jongeren.
- Verlaag de spreekdrempel, door kleine groepjes te maken.
- Kap ze niet af in hun verhaal, maar laat ze vrij!

Het onderzoek heeft ook een aantal aanbevelingen opgeleverd. Er is een verschil gemaakt tussen de algemene aanbevelingen en de aanbevelingen voor een eventueel vervolgonderzoek.

De belangrijkste algemene aanbevelingen zijn:

- Zorg dat het onderwerp duidelijk is en dat jongeren beseffen dat het thema betrekking heeft op hun belevingswereld
- Zorg dat een workshop goed voorbereid is. Een zeer krap tijdsschema is niet bevorderlijk voor het proces.
- Verlaag de spreekdrempel door jongeren in kleine groepjes te splitsen, loop rond om discussies subtiel te leiden of bij te sturen.

Aanbevelingen voor een eventueel vervolgonderzoek zijn, een verbredingsslag maken in het concept, jongeren gaan in gesprek met jongeren. Het is wellicht mogelijk dit onderzoek te vertalen naar een inspirerend concept voor ambtenaren en bestuurders, zodat zij zelf het onderzoek kunnen doen en niet steeds jongeren nodig hebben.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1 Inleiding	7
1.1. Probleembeschrijving	7
1.2. Uitgangspunten	7
1.3. Probleemafbakening	7
1.4. Werkwijze	8
1.5. Verantwoording hoofd- en subvragen	8
2 Opzet en uitvoering van het onderzoek	9
2.1. Toelichting methode onderzoek	9
2.2. Dataverzamelingmethoden	9
2.3. Verantwoording kwalitatief onderzoek	10
3 Theorieën en methodes	11
3.1. Verschillende methoden met betrekking tot jongerenparticipatie	11
3.2. Conclusie	13
4 Jongerenparticipatie in noord Friesland	15
4.1. Onderzoekgebied en contact leggen	15
4.2. Ervaringen in noord Friesland	15
4.2.1. Panelgesprekken	15
4.2.2. Scenario-workshop over toekomst van noord Friesland	17
4.2.3. Schetsschuit Aldeboarn	18
5 Conclusie	21
6 Aanbevelingen	23
6.1. Algemene aanbevelingen	23
6.3. Aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek	23
Bijlagen	25
I Toelichting scenario's-methode	25
II Toelichting assenstelsel	26
III Scenario A	27
IV Scenario B	28
V Scenario C	29
VI Scenario D	30
Bronvermelding	31

1. Inleiding

U herkent het vast wel. Er is al een tijd sprake van een nieuw inrichtingsplan binnen uw gemeente. Er is een bijeenkomst georganiseerd waarin de mening en expertise van alle inwoners wordt gevraagd. Wanneer men echter de zaal rond kijkt zult u zien dat de gemiddelde leeftijd boven de 30jr ligt. Waar zijn de jonge mensen voor wie het nu juist zo van belang is dat zij hun mening laten horen op deze avond!? Jongeren bepalen toch de toekomst?

Dit hoofdstuk beschrijft een korte inleiding vervolgd door een probleembeschrijving over jongerenparticipatie. Vervolgens worden de uitgangspunten beschreven waaraan het de studie moet voldoen. de probleemaafbakening, de werkwijze en de hoofd- en subvragen die gesteld zijn om de studie jongerenparticipatie tot een goed product te maken.

1.1 Probleembeschrijving

Overheden, corporaties, maatschappelijke organisaties of bedrijven zorgen dat hun beleid gedragen wordt door burgers te betrekken bij de beleidsvorming. Participatie van diverse doelgroepen/actoren is hierbij van groots belang.

Een doelgroep die moeilijk te bereiken is bij het uitvoeren van participatieve processen zijn jongeren. En dat terwijl veel van de maatschappelijke vraagstukken steeds meer betrekking hebben op jongeren. Vaak krijgen ze het verrijkt moeilijk benaderbaar of bereikbaar te zijn. Maar is dit wel zo? Het lijkt er op dat er een kloof is tussen jongeren en diegene die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van participatieve processen.

Jonge Friezen Foarút is gevraagd een onderzoek te doen naar jongerenparticipatie om te analyseren hoe men jongeren het best kan betrekken. Steeds meer maatschappelijke vraagstukken hebben immers betrekking op jongeren.

1.2 Uitgangspunten

Jonge Friezen Foarút doet onderzoek naar het leven van jongeren in het kader van de krimpproblematiek. Het project is medegefinancierd door Plattelandsprojecten Friesland onderdeel van de provincie Friesland. In het kader van dit onderzoek zijn een aantal uitgangspunten opgesteld:

- Jongeren (Young professionals) laten communiceren met jongeren
- De resultaten beschrijven op welke manier(en) jongeren het effectiefst benadert kunnen worden voor deelname aan participatieve processen.
- Er is onderzoek gedaan op basis van eigen ervaringen, deze zijn opgedaan bij workshops die afgenomen zijn onder jongeren in de noordelijke schil van Friesland.
- Dit rapport kan als handvat dienen voor organisatoren van participatieve processen of projecten waarin de stem van jongeren belangrijk geacht wordt.

1.3 Probleemaafbakening

Dit onderzoek naar jongerenparticipatie is uitgevoerd door Jonge Friezen Foarút in opdracht van De Provincie Friesland wil bevolkingskrimp onder de aandacht brengen bij de Friese jongeren en achterhalen waarom talentvolle jongeren wegtrekken uit hun gemeente. Vooral de noordelijke schil van Friesland zal in de toekomst te maken krijgen met bevolkingskrimp. Op een aantal plekken is bevolkingskrimp nu al op te merken. Vaak zijn het talentvolle jongeren die wegtrekken uit hun gemeente. Redenen kunnen veelzijdig zijn bijvoorbeeld onvoldoende studiemogelijkheden in de regio, reisafstanden tot het werk of naar een plaats met voldoende voorzieningen. Het onderwerp bevolkingskrimp leent zich om deze reden prima voor een onderzoek naar jongerenparticipatie.

Om een kwalitatief goed onderzoek op te zetten is er eerst een hoofdvraag geformuleerd deze luidt als volgt: *Hoe zijn jongeren het best te benaderen voor deelname aan participatieve processen?*

Deze hoofdvraag is opgesplitst in een aantal deelvragen:

- Welke methoden kunnen worden gebruikt om jongeren te laten participeren?
- Hoe reageren jongeren op deze methoden?
- Zijn jongeren het best individueel te bereiken of juist in een groep?
- Hoe bewust zijn jongeren zich van de ontwikkelingen die er spelen in hun gemeente?

Met het beantwoorden van deze vragen wordt er een goed beeld verkregen op welke manier jongerenparticipatie nu wordt toegepast en kunnen er aanbevelingen gedaan worden over hoe het effectiever kan. Enorm voordeel hierbij is dat de onderzoekers Young Professionals zijn waardoor de kloof tussen jong en “oud” zeer klein is of zelfs niet aanwezig.

1.4 Werkwijze

Om in contact te komen met de jongeren in de noordelijke schil van Friesland is er gebruik gemaakt van twee methoden zijnde:

1. Workshops
2. Panelgesprekken

Bij beide methoden is ingegaan op het onderwerp bevolkingskrimp. Een probleem dat momenteel hoog op de agenda staat bij Provincies en Gemeenten in Nederland. Bevolkingskrimp is een gevolg van vergrijzing en jongeren die wegtrekken uit de gemeenten waarin ze opgegroeid zijn. Hierdoor krimpt de bevolking in bepaalde dorpen en verdwijnt de draagkracht voor voorzieningen. Gemeenten verliezen inkomsten waardoor ze in een neerwaartse spiraal terechtkomen omdat hun budget ook krimpt. Jongeren spelen binnen dit proces een belangrijke rol.

De workshops zijn afgenomen op een 2-tal scholen in vier klassen in de noordelijke schil van Friesland. Gedurende deze workshops werd druk gecommuniceerd met de leerlingen over negatieve en positieve punten voor hun gemeente. En het belangrijkste punt: welke wensen de jongeren hebben. Gedurende deze panelgesprekken is continue in de gaten gehouden hoe actief de jongeren deelnamen aan de discussies en gegeven workshops. Na deze panelgesprekken is er mondeling feedback gevraagd aan de leerlingen over hoe ze de workshop ervoeren en wat beter kon.

Tijdens een panelgesprek met de jongerenraad van Ferwerderadiel zijn scenario's gepresenteerd welke een open discussie oproepen tussen jongeren waarbij wederom de interactie goed in de gaten is gehouden. Evenals bij de workshops werd afsluitend een korte feedback ronde gehouden waarbij de jongeren zelf aangeven hoe ze het proces ervaren hebben.

Voorafgaand aan de workshops en panelgesprekken is een bureaustudie gedaan. Uit deze studie zijn ideeën opgedaan om de jongerenparticipatie vorm te geven.

1.5 Verantwoording hoofd- en subvragen

Het onderzoek is breed opgezet om tot een zo goed mogelijke conclusie en aanbevelingen te komen. Zoals eerder aangehaald is het een groot voordeel om Young Professionals met jongeren te laten discussiëren en communiceren zodat de kloof tussen jong en oud geen obstakel vormt. Daarnaast is hierdoor veel meer inlevingsvermogen mogelijk omdat de onderzoekers zelf nog tot de categorie jongeren behoren.

2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de planmatige uitvoering van het onderzoek. We geven hierbij een toelichting op de methoden die we hebben toegepast in ons veldonderzoek. De vierde paragraaf gaat per onderzoekstype duidelijk in op welke wijze we data verzamelen. Tot slot zal er een verantwoording worden gegeven voor het kwalitatief onderzoek. Hierin worden de representativiteit, de betrouwbaarheid en de validiteit toegelicht.

2.1 Toelichting methode onderzoek

De hoofdgedachte van het gevoerde onderzoek is dat jongeren met jongeren spreken. Door de participatieprocessen te laten begeleiden door jongeren wordt de spreekdrempel verlaagd. De vorm van de workshops is uitgedacht door jongeren en zij hebben deze workshops ook zelf vormgegeven op de bijeenkomsten. Tijdens de panelgesprekken was de gespreksleider een jongere, hierdoor was de gesproken taal van hetzelfde niveau en werden de ondervraagden beter begrepen.

2.2 Dataverzamelingmethoden

Gedurende het onderzoek verzamelt de projectgroep diverse data. Hieronder is de wijze waarop deze data verzameld wordt per onderzoekstype toegelicht.

Desk research

In het onderzoek wordt op zoek gegaan naar verschillende theorieën en definities van een jongerenparticipatie. Om hier een antwoord op te vinden wordt met behulp van literatuur, internet, artikelen en audiovisuele media, gezocht naar theoretische informatie. Vanuit deze informatie is een vertaalslag gemaakt naar de vormgeving van panelgesprekken en workshops. Het informerende karakter is tevens van belang, daar er meer kennis over methodes voor jongerenparticipatie wordt vergaard en het daardoor tot uitvoering kunnen brengen.

Kwalitatief onderzoek

De gekozen vormen van jongerenparticipatie vallen onder kwalitatief onderzoek. Ze zijn er op gericht veel diepgaande informatie van een representatieve groep te achterhalen. Voor deze vormen zijn gekozen omdat zo de meest effectieve participatiemethode gevonden wordt.

Methode

Er bestaan verschillende methoden om data voor een kwalitatief onderzoek te verzamelen. Wij kiezen ervoor dit te doen door middel van mondelinge interviews. Een interview leent zich ervoor meningen, attitudes, kennis en gevoelens te achterhalen. Het doel hiervan is het verzamelen van

informatie uit de gesprekken van de personen die ondervraagd worden. Wij kiezen voor een vrij interview. Dit houdt in dat de we een aantal vaste vragen hebben voor de basisstructuur van het interview, maar zoveel mogelijk eigen invulling geven aan de interviews om de ondervraagden tot hun recht te laten komen. Zo wordt er op diverse interessante antwoorden doorgevraagd om meer over de ervaringen van de participanten te weten te komen. De bijeenkomsten duren tussen de één en twee uur en worden vastgelegd met een camera zodat er materiaal bewaard wordt welke nog eens rustig bekeken kan worden. Dit filmmateriaal kan ook gebruikt worden voor promotionele doeleinden.

2.3 Verantwoording kwalitatief onderzoek

Representativiteit

Binnen een kwalitatief onderzoek worden geen statistische schattingen gemaakt of statistische toetsen uitgevoerd. Dit betekent dat we van tevoren niet kunnen weten hoe groot de steekproef moet zijn. We stoppen pas met interviewen en het verzamelen van informatie wanneer een punt van verzadiging is bereikt. Een kwalitatief onderzoek is niet representatief voor de populatie waarin men onderzoek doet. Wanneer meer dan de helft van de geïnterviewde mensen een bepaalde mening heeft, mag men niet concluderen dat de meerderheid deze mening is toegedaan. Echter kan er wel gesproken worden van een vorm van inhoudelijke representativiteit. Dit betekent dat kwalitatief onderzoek alle motieven, bedenkingen en houdingen, die zich binnen een bepaalde doelgroep met betrekking tot een bepaald onderwerp voordoen, in kaart wil brengen. Om dat overzicht compleet te maken is geen groot aantal respondenten nodig. De relatieve meerwaarde van elk volgend interview neemt na enkele tientallen gesprekken doorgaans af.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid vormt een indicatie van de mate waarin de resultaten van het onderzoek onafhankelijk zijn van toeval. Bij een kwantitatief onderzoek moet een herhalingsonderzoek dezelfde resultaten opleveren. Voor een kwalitatief onderzoek is dat moeilijker, omdat toeval daar een belangrijker onderdeel vormt van het onderzoeksproces en de onderzoeker daar in principe open voor staat. De onderzoeksresultaten en conclusies moeten echter wel controleerbaar en inzichtelijk zijn. We kiezen er daarom voor de interviews op te nemen zodat er geen informatie verloren gaat. Ook kan het materiaal op deze manier nog een keer worden beluisterd en kan het gezamenlijk besproken worden. Per interview wordt een logboek gemaakt waarin belangrijke informatie wordt genoteerd en het interview volledig wordt uitgeschreven.

Validiteit

De validiteit heeft betrekking op de juistheid van de onderzoeksbevindingen. Om te controleren of de onderzoeksbevindingen overeenstemmen met de werkelijkheid maken we gebruik van memberchecking. Dit gebeurt door de onderzoeksconclusies, die zijn weergegeven op het audiovisuele middel, ter controle aan betrokkenen uit het veld voor te leggen.

Daarnaast is er de mogelijkheid om de validiteit van gegevens na te gaan door gebruik te maken van verschillende databronnen. Wij doen dit door literatuur te bestuderen die betrekking heeft op jongerenparticipatie. Vervolgens kunnen we controleren of deze gegevens in overeenstemming zijn met de onderzoeksbevindingen of elkaar tegenspreken. Wanneer ze overeenstemmen is dit een indicatie van validiteit.

3 Theorieën en methodes

Dit hoofdstuk beschrijft eerst een korte inleiding, gevolgd door verschillende methoden en theorieën om jongerenparticipatie vorm te geven. Er is al veel over jongerenparticipatie geschreven. In dit hoofdstuk worden er diverse methoden en theorieën over jongerenparticipatie op een rijtje gezet. Dit hoofdstuk kan als inspiratie dienen wanneer het gewenst is dat jongeren op een constructieve manier bij beleidsvorming betrokken worden.

3.1 Verschillende methoden met betrekking tot jongerenparticipatie

In deze paragraaf worden verschillende vormen van jongeren uiteengezet, hierdoor ontstaat een duidelijk overzicht waaruit voor verschillende situaties de juiste vorm gekozen kan worden.

Panelgesprek

Wat: Een panelgesprek is een groepsgesprek onder leiding van een gesprekleider, over een bepaald onderwerp.

Waarom:

- Het is een geschikte methode om snel inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van jongeren.
- Het is makkelijk en relatief goedkoop te organiseren.

Wat levert het op:

- Collectieve feedback over het betreffende onderwerp, deze sluit aan bij de leefwereld, wensen en behoeften van de doelgroep.
- Betrokkenheid van en dialoog met jongeren.
- Aanknopingspunten voor vervolgacties.

Deze methode is dus zeer geschikt om met een groep te praten over de wensen en problemen die in de groep leven. Op deze manier kan snel en veel kwalitatieve informatie binnen worden gehaald. Een nadeel van deze methode is dat wanneer de organisatoren onscherp worden de kwaliteit van de informatie in geding komt.

Scenario's

Wat: Aan de hand van belangrijke zaken en onzekerheden worden een aantal scenario's geschreven die allemaal een ander toekomstbeeld geven. Aan de hand van deze scenario's kan een discussie worden gevoerd over hoe de toekomst eruit moet komen te zien.

Waarom:

- De scenario's zijn een logisch verhaal over hoe de toekomst eruit kan komen te zien. De discussie over de toekomst wordt makkelijker gevoerd als er een tastbaar voorbeeld ligt.
- De scenario's laten zien wat er kan gebeuren in een bepaald gebied, hierdoor worden de ogen van de deelnemers geopend. Een scenario kan mensen bewust maken van mogelijke problemen en kansen.

Wat levert het op:

- Een verdieping te opzichte van de panelgesprekken.
- Bewustwording en draagvlak bij jongeren.

Deze methode is geschikt als vervolgactie van een panelgesprek maar kan ook los van andere methoden worden gebruikt. Door deze methode toe te passen laat je aan jongeren zien dat er al over het onderwerp is nagedacht en je help je hen op weg in de discussie. Daar een scenario visueel aantrekkelijk te maken, kun je jongeren warm maken voor bepaalde doelen die nog in de toekomst liggen.

Sociale media

Wat: Via de sociale media als bijvoorbeeld: Facebook, Hyves en Twitter, jongeren informeren.

Ook kan jongeren om feedback worden gevraagd.

Waarom:

- Het is een snelle manier om de jongeren in hun eigen digitale wereld te bereiken.
- Jongeren kunnen op grote schaal, zonder al te veel kosten worden bereikt.

Wat levert het op:

- Een potentieel zeer groot netwerk van jongeren die te bereiken zijn.
- Antwoorden van een gemengde groepen jongeren.

Sociale media zijn goed inzetbaar als er snel informatie moeten worden verspreid. De jongeren worden in hun eigen omgeving bereikt, en zijn bovendien vrij om te reageren om de verstrekte informatie. Wel is het een onpersoonlijke manier van contact zoeken. Hierdoor zal de informatie dus ook weer snel worden vergeten en is het dus niet zo effectief als een persoonlijk gesprek.

Jongerenraad

Wat: Een groep jongeren die kunnen meebeslissen over bepaalde onderwerpen die in de gemeente aan de orde zijn. De meeste raden lijken qua structuur op een gemeenteraad, alleen meestal zonder partijen.

Waarom:

- De jongeren worden actief en direct bij de het proces betrokken.
- De jongeren krijgen een stem in de gemeente.

Wat levert het op:

- Draagvlak en betrokkenheid onder de jongeren.
- Directe feedback op het jeugdbeleid van de gemeente, door de jongeren zelf

Een jongerenraad is eigenlijk de meest uitgebreide methode van jongerenparticipatie, de jongeren kunnen direct meebeslissen over jeugdbeleid. Het is echter wel zo dat een jongerenraad gedragen moet worden door de jongeren zelf, de gemeente kan hier wel een stimulerende rol innemen.

Verhalend ontwerpen

Wat: Aan de hand van een verhaal, worden jongeren gestimuleerd om over een breed probleem na te denken. De bedoeling is dat het een vakgebied overstijgt en zo de jongeren dwingt om breed over een probleem na te denken. Het mooie is dat het een leuke opdracht is waardoor de deelnemers niet echt in de gaten hebben dat er ook dingen geleerd worden.

Waarom:

- Op een leuke manier worden jongeren gestimuleerd om op een vrije manier over een probleem na te denken.
- Deze methode beperkt zich niet tot 1 onderwerp of vakgebied.

Wat levert het op:

- Een zelfstandigheid bij jongeren om problemen van verschillende kanten te bekijken.
- Problemen worden opgelost zonder dat er grenzen zijn.

Verhalend ontwerpen kan toegepast worden op groepen jongeren, bijvoorbeeld als onderdeel van een workshop in een klas of op een symposium voor jongeren. Het is een goede manier om een thema dat minder aandacht heeft onder de jongeren toch onder de aandacht te brengen en interessant te maken voor hun.

Schetsschuit

Wat: Een methode van DLG waarbij deskundigen met verschillende achtergronden een aantal dagen met elkaar gaan nadenken over oplossingen voor een probleem. Een soort snelkookpot, zoo ontstaan er in korte tijd veel creatieve ideeën.

Waarom:

- Kost weinig tijd en men vindt nieuwe oplossingen
- Samenwerken met andere specialisaties en van elkaar leren

Wat levert het op:

- Veel resultaten in weinig tijd
- Nieuwe oplossingen door het samenwerken met andere vakdisciplines

Een schetsschuit kan zowel met volwassenen als jongeren. Belangrijk is hier dat iedereen een achtergrond heeft en beschikt over enige algemene kennis van zijn of haar eigen vakgebied. Dit is een methode die lastig toepasbaar is op middelbaar onderwijs. Maar uiterst geschikt voor studenten.

3.2 Conclusie

Voor verschillende doelen zijn er andere manieren om jongeren bij de beleidsvorming te betrekken. Het is belangrijk om van te voren te bedenken in welke mate de jongeren betrokken moeten worden. Als niet de juiste manier gekozen wordt, komt er of te veel informatie binnen, en kan er niks mee gedaan worden. Dit leidt tot teleurstelling bij de jongeren, omdat er waarschijnlijk weinig met hun input gedaan wordt. Of er komt niet genoeg informatie binnen, en de jongeren zijn niet betrokken met het proces. Kortom een goede keuze is van cruciaal belang voor het participatieproces.

4 Jongerenparticipatie in noord Friesland

In dit hoofdstuk wordt er ingegaan op de bevindingen van jongerenparticipatie in de noordelijke schil van Friesland. Het proces van de workshops wordt beschreven met onze bevindingen, we gaan dieper in op onze bevindingen en geven advies voor vervolg onderzoek.

4.1 Onderzoekgebied en contact leggen

Het gebied dat wij onderzocht hebben zijn de gemeenten Ferwerderadiel en Kollumerland, hier hebben wij de meningen van de jongeren gepeild. Niemand van onze groep was bekend in deze omgeving, we hadden geen startnetwerk. Middels collega's van ' Jonge Friezen Foarút' hebben we advies ingewonnen. Hierdoor zijn we in contact gekomen met het Dockinga college en het Lauwers college. Het contact hiermee liep voorspoedig, bij beide scholen waren ze enthousiast en waren ze direct bereid om mee te werken. Echter wilde we ook nog een oudere doelgroep bereiken (18/25 jaar) voor een workshop, omdat we hier meer kennis op het gebied van de vier W's (wonen, werken, weten en welzijn) verwachten. Dit was lastiger omdat er geen HBO in het onderzoeksgebied ligt. Uiteindelijk is er via een jongerenwerker contact gelegd met de jongerenadviesraad van de gemeente Ferwerderadiel. De jongerenadviesraad organiseert een keer per maand een bijeenkomst. Dit maakte het voor ons lastig om in een vroeg stadium al een workshop met hen te plannen. Uiteindelijk hebben we in december een workshop met de jongerenadviesraad gehouden.

Ons advies voor het organiseren van jongerenparticipatie is: Begin vroegtijdig met het leggen van contact met verschillende doelgroepen. In dit geval was de planning erg krap waardoor het complexer was om de doelgroep "jongeren" van verschillende disciplines en leeftijdsgroepen binnen de geplande tijd te bereiken. Ze moeten zich immers niet opgejaagd of gedwongen voelen om de workshop binnen onze planning uit te voeren.

4.2 Ervaringen in noord Friesland

Gedurende de periode september 2010 t/m januari 2011 hebben wij veel ervaring opgedaan op het gebied van jongerenparticipatie binnen het project 'Jonge Friezen Foarút'. Jongeren hebben samengewerkt met jongeren om het maximale eruit te halen. Er zijn veel verschillende interactieve methodes gebruikt om tot een geslaagd resultaat, een jongerenagenda, te komen. Doormiddel van panelgesprekken, workshops en andere methodes zijn we tot de jongerenagenda gekomen.

4.3.1 Panelgesprekken

Dit is de meest voorkomende methode die bij het onderzoek gehanteerd is. Het is een interactieve aanpak waarbij de jongeren worden gevraagd om advies/kennis te delen over negatieve punten, positieve punten en wensen op het gebied van wonen, werken, weten en welzijn (de 4 W's). Het panelgesprekken zorgen voor inhoudelijke verrijking van de kennis van het bestuur. De panelgesprekken zijn uitgevoerd in de participatieve stijl. Dit houdt in dat de jongeren open advies en ideeën kunnen geven. Hierbij is er veel ruimte voor discussie.

De panelgesprekken zijn uitgevoerd bij:

- Dockinga college (1 panelgesprek)
- Lauwers college (3 panelgesprekken)

Hieronder volgt een beschrijving van het proces en de bevindingen tijdens de panelgesprekken op het Dockinga en Lauwers college. Deze zijn ook terug te vinden in twee afzonderlijk rapporten namelijk: Panelgesprek Kollumerland en Panelgesprek Ferwerderadiel

Dockinga college

Na de aftrapdag in Leeuwarden moest er snel actie ondernomen worden om voor 30 oktober een panelgesprek te houden. We kwamen al snel uit bij het Dockinga college en het 1e telefoontje was zo gepleegd. De receptioniste gaf aan dat we het rechtstreeks met de directeur moesten regelen. Ze raadde ons aan een mail naar hem te sturen met alle informatie over wat we van plan waren en waarom. In eerste instantie bekwam mij het gevoel we worden even snel afgewimpeld maar niets bleek minder waar. Dezelfde week nog werd ik teruggebeld door mr Arjaans. Hij klonk verschrikkelijk enthousiast en hij gaf aan dat er op 14 oktober al een klas beschikbaar was van 10:20-12:00.

Voorafgaand aan het panelgesprek waren er lichte zenuwen. Wat nu als het een probleemklas is? We weten allemaal hoe we zelf waren op die leeftijd en laat staan onze klasgenoten! We zijn donderdagmorgen om kwart voor zeven aan onze reis naar Friesland (Fryslân) begonnen. Aangekomen op het Dockinga college kregen we een goed onthaal en na een bakje koffie zijn we naar het lokaal gebracht. Helaas kreeg men de beamer niet aan de praat dus zou onze powerpoint ons niet kunnen bijstaan. Al snel bleek dat de zenuwen voor niets waren geweest zoals gewoonlijk. Op een enkele luidruchtige puber na is het panelgesprek goed verlopen. Tijdens de thema rondes hebben we met extra vragen de leerlingen ondersteund als we merkten dat ze vast zaten. Wat opviel in de groepen is dat de meesten heel serieus bezig waren. In één van de groepen zat een jongen die je wel kan plaatsen in de categorie "stoer gedrag". Graag het hoogste woord en onzinnige dingen roepen. Mooi om te zien was dat dit gecompenseerd werd door twee meiden die hem redelijk onder de duim wisten te houden. Misschien dat we het iets strakker hadden kunnen regisseren maar we hadden niet echt het gevoel dat dit noodzakelijk was. Op zijn tijd een grapje moet kunnen in een jonge groep. Wat betreft de uitspraken waren ze wel leeftijdgebonden. Jongeren zullen niet snel stilstaan bij de behoeften van ouderen en veel van hen zien graag een discotheek en meer jongerenevenementen. Toch wordt de omgeving met de rust en ruimte die er is als prettig ervaren iets wat bij ouderen ook zeker naar voren zal komen. Ook veiligheid is een punt dat samen gedeeld kan worden.

Het enige minpuntje waar we mee zaten is dat we achteraf gezien een handje te kort kwamen om het beeldmateriaal te verzamelen. Gelukkig hadden we een videocamera die de hele sessie heeft gedraaid. Ook de leerlingen reageerde zeer enthousiast en gaven direct na de les al aan dat ze wel meer van dit soort lessen wilden hebben. Al met al een leuk en leerzaam gesprek.

Lauwers college

Na de aftrapdag in Leeuwarden moest er snel actie ondernomen worden om voor 30 oktober een panelgesprek te houden. We kwamen al snel uit bij het Lauwers college en het 1e telefoontje was zo gepleegd. De conciërge gaf aan dat we het rechtstreeks met de maatschappij leraar moesten regelen. We werden naar hem doorverbonden en hebben alle informatie over wat we van plan waren en waarom besproken. De leraar was gelijk enthousiast, en er werd een datum voor de workshop afgesproken.

We zijn dinsdagochtend om half 6 aan onze reis naar Kollumerland begonnen. Aangekomen op het Lauwers college kregen we een goed onthaal en na een bakje koffie zijn we naar het lokaal gebracht. Helaas kreeg men de beamer niet aan de praat dus zou onze powerpoint ons niet kunnen bijstaan.

We vonden beide de workshop goed gaan. Beiden zonder zenuwen en vooral helder tegenover de jongeren. We merkten dat we de techniekjes van leraren kopieerden en met succes uitvoerden. Grootste compliment van de dag was dat de docent maatschappijleer dacht dat we ook nog een lerarenopleiding genoten. De uitgestippelde tijd aanhouden is niet te doen, je

merkt zelf wel wanneer alle groepjes uitgeschreven zijn op een onderwerp. Als dat het geval was draaiden we de vellen door. Als bijvoorbeeld maar één groepje uitgeschreven was dan ging je daarmee het gesprek aan waardoor ze weer nieuwe invallen kregen. Hierbij hebben de vragen op de kaartjes goed geholpen, al heb ik sommige nooit gesteld omdat ik aanvoelde dat die te ver van de jongeren afstonden. Misschien is het handig om vragen op te stellen per leeftijdscategorie. Als een groepje in discussie is over het onderwerp is het niet handig om dan te veel aandacht erop te richten, hierdoor voelen ze zich ongemakkelijk en stoppen acuut met praten/nadenken. Benadering dient dus op het juiste moment, bijvoorbeeld als ze dreigen hun aandacht voor het onderwerp te verliezen. Het stickeren ging prima, bij de eerste groep hebben we iedereen tegelijk laten stickeren. Dit zorgde voor een kleine chaos/onoverzichtelijkheid bij het bord, de daarop volgende twee groepen hebben we per groepje laten stickeren. Dit verliep prima. Misschien dat we wat kunnen bedenken om de invloed van de "leider" van een groepje in te perken. De discussie aan het eind verliep statig, jongeren willen het liefst wat roepen vanuit de anonimiteit. Als je hen benaderd met de vraag: wie heeft hier een sticker geplakt? Of, wie heeft dit opgeschreven? Dan krijg je weinig reactie. Maar als je vervolgens een vraag stelt over dat onderwerp dan roept iedereen zijn mening. Het is dan verstandig om een aantal mensen die iets riepen nog eens te benaderen. Met twee man de workshop leiden en beeldmateriaal schieten is niet echt te doen, je hebt alle aandacht voor de jongeren nodig. Tot slot wil ik zeggen dat het onderwerp wel leeft bij de leiding van de school. Zij zien een achteruitgang van het leerlingen bestand, en als de locatieleider had geweten dat we kwamen dan had hij zeker onze workshop bijgewoond.

4.2.2 Scenario-workshop over toekomst van noord Friesland/gemeente X

Deze workshop is gehouden bij een jongerenadviesraad te Ferwerd, die bestaat uit jongeren tussen de 15 t/m 25 jaar. Tijdens de workshop waren er 10 jongeren aanwezig. Deze workshop is net als de panelgesprekken volgens de participatieve stijl uitgevoerd. De jongeren kregen de ruimte om advies en hun ideeën te geven, tevens is er ruimte voor dialoog. Het verloop en het resultaat van deze workshop is als plezierig, interessant en belangrijk ervaren.

De opzet van deze workshop was anders als de panelgesprekken. In totaal hadden we twee uur (20:00 tot 22:00 uur) tot onze beschikking om de workshop uit te voeren. De workshop vond plaats in het gemeentehuis van de gemeente Ferwerderadiel. Bij de totstandkoming van de workshop is gekozen om een presentatie te houden met een korte introductie over de bevolkingskrimp. Vervolgens hielden we een ronde-tafel-gesprek over de 4W's. Nadien een presentatie en een discussie over de vier opgestelde scenario's. Wat voorop stond bij deze workshop, is een sfeer te creëren van jongeren onder elkaar. Dit is gedaan door verspreid tussen de jongeren aan de tafel te gaan zitten. Hierdoor neemt het gevoel van twee groepen af en is de conversatie ook niet een wisselwerking tussen twee groepen, maar iedereen met elkaar. Dit werd zowel door ons als door de participanten als plezierig ervaren. Het eerste wat opviel is dat deze doelgroep, in tegenstelling tot de middelbare scholieren, bewust was van de ernst van de problematiek en men hier eigen gedachten en een mening over heeft.

Dit leidde tot een voorspoedig verloop van het gesprek en tot een hoop inhoudelijke verrijking. Bij de middelbare scholieren moest je het er meer uittrekken. Tijdens de gesprekken kwamen er veel interessante punten betreft de 4W's naar voren. Na een uur over deze thema's gesproken te hebben volgde een presentatie over de scenario's.

De presentatietechniek die hierbij gebruikt is was prezi. De reacties op de scenario's waren heel positief. Bij het vertonen ervan was iedereen aandachtig de plaatjes aan het bekijken en zich aan het inleven in de vertoonde scenario's. De scenario's riepen goed een discussie op, over hoe zij Friesland in de toekomst zien. Jongeren in de adviesraad voelen er wel wat voor als Friesland in de toekomst zelfvoorzienend wordt en de sociale cohesie vinden ze heel belangrijk. Ook zien

ze wel wat in het scenario 'de zorgzame regio', grote boeren en kleine dorpen, in combinatie met het nieuwe werken. Maar er waren ook jongeren die meer zagen in een mix tussen grootschalige landbouw en veel kleine kernen.

Het verloop van het gesprek ging boven verwachtingen goed. Wat wel opviel is dat met name dezelfde, in dit geval de oudere jongeren, aan het woord waren en af en toe iemand anders. In het vervolg kan er geëxperimenteerd worden hoe anderen ook meer bijdrage leveren aan het gesprek.

Ons advies luidt: dat je zeker met de jongerenadviesraad moet afspreken, als deze er is binnen de gemeente. Wanneer dit niet mogelijk is probeer dan in ieder geval jongeren van deze leeftijdscategorie te betrekken in het interactieve proces. Ze weten meer dan er van hen verwacht wordt.

4.2.3 Schetsschuit Tzummarum

van 12 tot 15 december 2010 was er een workshop CREATIVE RURAL AREAS ofwel het creatieve landschap. Deze workshop was erop gericht het landschap in Friesland te gebruiken voor creatieve doeleinde met de beleveniseconomie als dragende kracht. De deelnemers waren jongeren vanuit verschillende opleidingen en uit verschillende landen. Zo was er één Hongaar, één Duitser, één Belg uit Wallonië één Italiaan en 8 Nederlanders. Deze waren er namens Van Hall-Larenstein en Saxion Deventer. Tijdens de workshop werd het volgende programma uitgevoerd.

Programma:

Zondag 12 december

16:00 uur samenkomst

kennismaking

inleiding (Wim Timmermans)

film over de ontstaansgeschiedenis van Friesland

Maandag 13 december

inleidingen (Tracy Metz / filosoof / schrijver / Waddenzee)

discussiëren

filosoferen

Dinsdag 14 december

excursie (Friesland)

projectgebied uitwerken

Woensdag 15 december

projectgebied uitwerken

presentatie (14:00 uur – 15:00 uur)

De workshop werd Engelstalig uitgevoerd, wat bij sommigen tot problemen leidde in het uitten van creatieve ideeën. Maar in grote lijnen verliep het goed. Er werden drie groepen van vier personen opgesteld. Per groep moest je creatieve belevenissen bedenken waarbij het landschap van Friesland gebruikt werd. Uiteindelijk werkte elke groep één van zijn ideeën uit. De ideeën werden elke avond gepresenteerd en bekritiseerd. Om het de volgende dag weer verder uit te werken. Door de groepen werden de volgende ideeën opgesteld:

- Virtual Friesland
- Tsjerke tour
- Shape your landscape

Virtual Friesland:

Dit is een applicatie voor je mobiele telefoon. Met behulp van deze App blijf je in contact met

Friesland waar je ook maar bent. Je blijft op de hoogte van ontwikkelingen in Friesland, het weer, je vrienden, evenementen en nog veel meer.

Tsjerke tour:

Dit is een tour waarmee je langs verschillende kerken in Friesland gaat. Je hebt toegang tot de kerktoeren vanwaar je het weidse landschap kan bewonderen en een volgende kerktoeren kan spotten waar je heen kunt. Vanuit verschillende torens kan je ook het landschap bewonderen door middel van kunst in het landschap. Dit kan verschillen van beelden, tot patronen die bijvoorbeeld in het gras gemaaid zijn.

Shape your landscape:

Hierbij wordt een gebied toegekend aan bijvoorbeeld kunstenaars, hout- en metaalbewerkers, landschapsarchitecten, etc, die hier, met minder regelgeving vrijwel ongestoord hun gang kunnen gaan met het bouwen van huizen, het maken van kunst, het bedrijven van landbouw en het uitvoeren van gildes. De door de bewoners gemaakte creaties kunnen vervolgens bezocht worden door buitenstaanders.

Het verloop van de workshop was niet geheel zoals wij het verwacht hadden. Wij hadden meer invloed en belang vanuit 'Jonge Friezen Foarút' verwacht. Uiteindelijk was er bij de workshop maar één Fries aanwezig, terwijl het toch om Friesland ging. Tevens werd ons de laatste dag pas goed duidelijk gemaakt wat er met de resultaten van de workshop werd gedaan. Een ander punt dat niet zo goed verliep was het verschil in denkwijzen tussen de begeleidende docenten en de studenten. De docenten wilde graag concrete plannen die aan een locatie gebonden zijn. Terwijl de studenten het liever meer richten op het concept, zonder daar een locatie of directe keuze aan te verbinden. Zo vonden wij het bijvoorbeeld nutteloos om kerken aan te wijzen die gebruikt konden worden voor het concept Tsjerke tour, zonder eerst een goed onderzoek te kunnen uitvoeren. Dat goldde ook voor de groep van shape your landscape. Hierdoor ontstond er een lichte spanning tussen de docenten en de studenten. Maar dit achterwegen gelaten was het een goede workshop met leuke en mogelijk ook uitvoerbare ideeën.

De verbeterpunten namens ons zijn: Beter van te voren inlichten wat er met de resultaten gebeurd, een minder strakke planning of een van te voren aangeleverde planning van de docenten. De aanwezigheid van de docenten gaf soms het idee van een strikte beleidsuitvoering. Een meer open sfeer proberen te creëren met zowel negatieve als positieve feedback.

5 Conclusie

Het onderzoek naar jongerenparticipatie is gedaan aan de hand van een hoofdvraag en een aantal deelvragen die het beantwoorden van de hoofdvraag makkelijker maken. Eerst zullen de deelvragen worden beantwoord gevolgd door de hoofdvraag.

De hoofdvraag van de studie jongerenparticipatie luidt: *Hoe zijn jongeren het best te benaderen voor deelname aan participatieve processen?*

Deze hoofdvraag is opgesplitst in een viertal deelvragen, namelijk:

1. Welke methoden kunnen worden gebruikt om jongeren te laten participeren?
2. Hoe reageren jongeren op deze methoden?
3. Zijn jongeren het best individueel te bereiken of juist in een groep?
4. Hoe bewust zijn jongeren zich van de ontwikkelingen die er spelen in hun gemeente?

Welke methoden kunnen worden gebruikt om jongeren te laten participeren?

Om jongeren te laten participeren kunnen verschillende methoden en technieken gebruikt worden. De basis is dat er met de jongeren wordt gepraat, dit kan persoonlijk, aan de hand van panelgesprekken en workshops. Hierbij wordt met een groep jongeren gepraat over hun meningen of wensen op een bepaald vlak. Er kan op deze manier ook goed worden gesproken over scenario's.

Sociale media moeten ook niet worden vergeten, een groot deel van de leefwereld van jongeren bevindt zich namelijk op het internet, een perfecte manier om ze te bereiken dus.

Hoe reageren jongeren op deze methoden?

Op alle methode wordt verschillend gereageerd. De persoonlijke voorkeur van de deelnemers en vooral ook de facilitator zijn zeer belangrijk voor de reactie die verkregen worden bij een bepaalde methode. Kies altijd voor een methode waarbij de facilitator zich goed voelt. Deze kan dan met zijn enthousiasme de deelnemers het juiste zetje geven voor een open gesprek of workshop.

Zijn jongeren het best individueel te bereiken of juist in een groep?

Uit de ervaringen die tijdens dit onderzoek zijn opgedaan, blijkt dat werken met een groep het makkelijkst gaat. De deelnemers krijgen zo een bepaalde anonimiteit die het makkelijker maakt om je mening te geven.

Uit de ervaring tijdens dit onderzoek blijkt, dat de mate dat jongeren zich druk maken over de ontwikkelingen in hun gemeente sterk afhangen van de leeftijd van de deelnemers. Zo blijkt dat jongeren tot achttien jaar zich niet echt druk maken over hun leefomgeving. Terwijl jongeren vanaf achttien dit wel doen, zij blijken een ruimere blik te hebben voor de problemen om hun heen. Verder speelt het opleidingsniveau een rol. Jongeren in het lagere en middelbare onderwijs maken zich minder druk om hun omgeving dan de jongeren in het hogere onderwijs.

Hoe zijn jongeren het best te benaderen voor deelname aan participatieve processen?

Om jongeren te benaderen zijn er een aantal belangrijke punten waarmee rekening moet worden gehouden om de participatieve processen goed te laten verlopen:

- Sluit aan bij de belevingswereld van jongeren.
- Wat hebben zij er aan? Jongeren moeten willen participeren.
- Maak het onderwerp interessant voor jongeren.
- Verlaag de spreekdrempel, door kleine groepjes te maken.
- Kap ze niet af in hun verhaal, maar laat ze vrij!

Deze punten zijn tijdens het onderzoek naar voren gekomen. Ze zijn er vooral op gericht de jongeren vrij te laten in het gesprek en ze te interesseren in het onderwerp door het te betrekken op hun eigen leefwereld.

6 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan. De eerste paragraaf concentreert zich op aanbevelingen voor jongerenparticipatie in het algemeen. De tweede paragraaf gaat in op aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek. Wij hebben dit eventueel vervolgonderzoek genoemd omdat wij niet zeker weten of er na deze periode nog verder wordt gegaan met het onderzoek. Of dat het project zich dan meer op de jongerenagenda gaat concentreren.

6.1 Algemene aanbevelingen

Jongerenparticipatie wordt vaak als lastig ervaren. Dit komt over het algemeen door een groot leeftijdsverschil. Al hoeft dit geen probleem te zijn, voelt het toch als een remming op de participatie. Belangrijk bij participatie is de openheid van het proces, sluit aan bij de belevingswereld van jongeren. Slechts 5% van de jongeren is geïnteresseerd in maatschappelijke thema's als krimp e.d.. Zorg dat het onderwerp duidelijk is, maar dat je ook laat zien wat bijvoorbeeld een thema als bevolkingskrimp voor effect heeft op jongeren, bewust of onbewust. In het boek Management van processen (door T. Bekkering e.a., 2009) wordt gesproken over de zeven T's. Deze T's zijn de basis voor het ontwerp van een workshop, zij houden in:

Thema	Het onderwerp van de workshop, leeft het onder jongeren?
Timing	Wanneer plan je een workshop? Juiste moment, aansluiten op leerstof.
Tempo	Hoe vaak en wanneer kom je samen? Bijvoorbeeld onder schooltijd.
Toegang	Alleen jongeren uitnodigen of ook jongerenwerkers, etc.?
Toneel	Waar spreek je af, een bekende of onbekende locatie?
Toon	Jongeren vooral informeel benaderen, drempelverlaging.
Tol	Wat moeten de deelnemers/jongeren van te voren weten?

Het is belangrijk je workshop goed voorbereid te hebben, maar met jongeren moet je niet een zeer krap tijdschema volgen. Laat ze vooral vrij brainstormen en discussiëren. Dit vinden ze leuk en zo komen er verhalen los, die zeer waardevol kunnen zijn voor het project. Maar maak het ook niet te lang en blijf binnen de afgesproken tijd. Niemand houdt ervan om langer te blijven, zelfs niet als het leuk is. Wees er alert op dat discussies worden afgesloten voordat deze 'doodbloeden'. Als een gesprek stilvalt is de spreekdrempel weer hoger en moet het proces opnieuw worden gestart.

Jongeren hebben een 'leider' nodig, meestal is er een iemand in de groep die de touwtjes in handen heeft, hou dit in de gaten. Jongeren willen niet buiten 'boord' vallen, splits bijvoorbeeld vaste groepjes op. Verlaag de spreekdrempel door de jongeren in kleine groepjes aan het werk te zetten. Loop rond om discussies te leiden of bij te sturen. Doe dit subtiel door in te springen in het gesprek, door middel van 'luisteren, samenvatten en doorvragen'. Zo blijven de jongeren niet in cirkels gaan en blijft het energiepeil goed.

Wanneer er een basiskennis nodig is om aan de workshop deel te nemen is het belangrijk dat deze op een interessante wijze gepresenteerd wordt. Dus geen lange teksten. Spreek eerder af met de groep en geef dan een introductie op of een presentatie van het onderwerp. Zo raken ze geïnteresseerd en hoeven ze thuis geen moeilijke teksten te lezen.

6.2 Aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek

Gemeenten zijn verplicht om bij een deel van hun projecten jongeren te betrekken. Sommige gemeenten hebben daar inmiddels een 'jongere' voor aangenomen. Deze staat dicht bij de doelgroep en gaat makkelijker met de groep in gesprek. Voor een vervolgonderzoek zou het wellicht interessant zijn om te kijken of dit een effectieve methode is en of dit ook in de noordelijke schil van Friesland toegepast kan worden.

Wij denken dat er een verbredingsslag mogelijk is in het onderzoek naar onze methode: jongeren gaan in gesprek met jongeren. Nu is alleen onderzoek gedaan naar het in gesprek gaan met jongeren door jongeren. Gemeenten en overheden beschikken meestal niet over een ruim bestand van jongeren die voor hun het onderzoek kunnen leiden. Er moet daarom een vertaalslag gemaakt worden van de aanpak die jongeren hebben om ambtenaren en bestuurders te inspireren datzelfde gesprek aan te gaan met een 'jonge' aanpak. Er moet gekeken worden hoe jongeren in contact gaan met jongeren en hoe dit een oplossingen kan zijn voor ambtenaren en bestuurders, zodat ook zij makkelijker het gesprek aan gaan met jongeren.

Bijlagen

I Toelichting scenario's-methode

Scenario's zijn mogelijke ontwikkelingsrichtingen voor een gebied, gebaseerd op aannames over maatschappelijke ontwikkelingen. Scenario's geven een eindbeeld, al of niet met een beschrijving van de weg er naartoe. Maar scenario's zijn extremen en tonen niet de waarheid.

Kenmerken van scenario's zijn:

- Toekomstgericht
- Verkennend, bandbreedte onderzoeken
- Verbeelden, tastbaar maken
- Prospectief / projectief, afhankelijk van het doel

Scenario's zijn een deel van de analyse en vormen een hulpmiddel om discussie los te maken onder actoren. Het is dan ook van belang dat er tijdens een sessie niet voor een bepaald scenario wordt gekozen maar dat er een open discussie ontstaat. Daarom is het belangrijk dat scenario's relevant zijn, ze behandelen belangrijke ontwikkelingen van het gebied. Ze zijn consistent, ze sluiten aan op het heden en kloppen intern. Daarnaast moeten de scenario's plausibel zijn, zodra een scenario niet geloofwaardig is zullen actoren afhaken. En belangrijk is het verrassingsaspect. Scenario's moeten creatief zijn en mensen 'out of the box' laten denken.

Scenario's kunnen niet altijd toegepast worden:

	Overeenstemming over waarden en doelen	Onenigheid over waarden en doelen
Zekerheid en overeenstemming over kennis	Gestructureerd probleem	Semigestructureerd probleem (doelen)
Onzekerheid en onenigheid over kennis	Semigestructureerd probleem (middelen)	Ongestructureerd probleem

Wij hebben te maken met een ongestructureerd probleem. Er is onzekerheid over de kennis als het gaat over bevolkingskrimp. Daarnaast zit nog niet iedereen op een lijn of bevolkingskrimp eigenlijk een kans is voor de regio of een probleem.

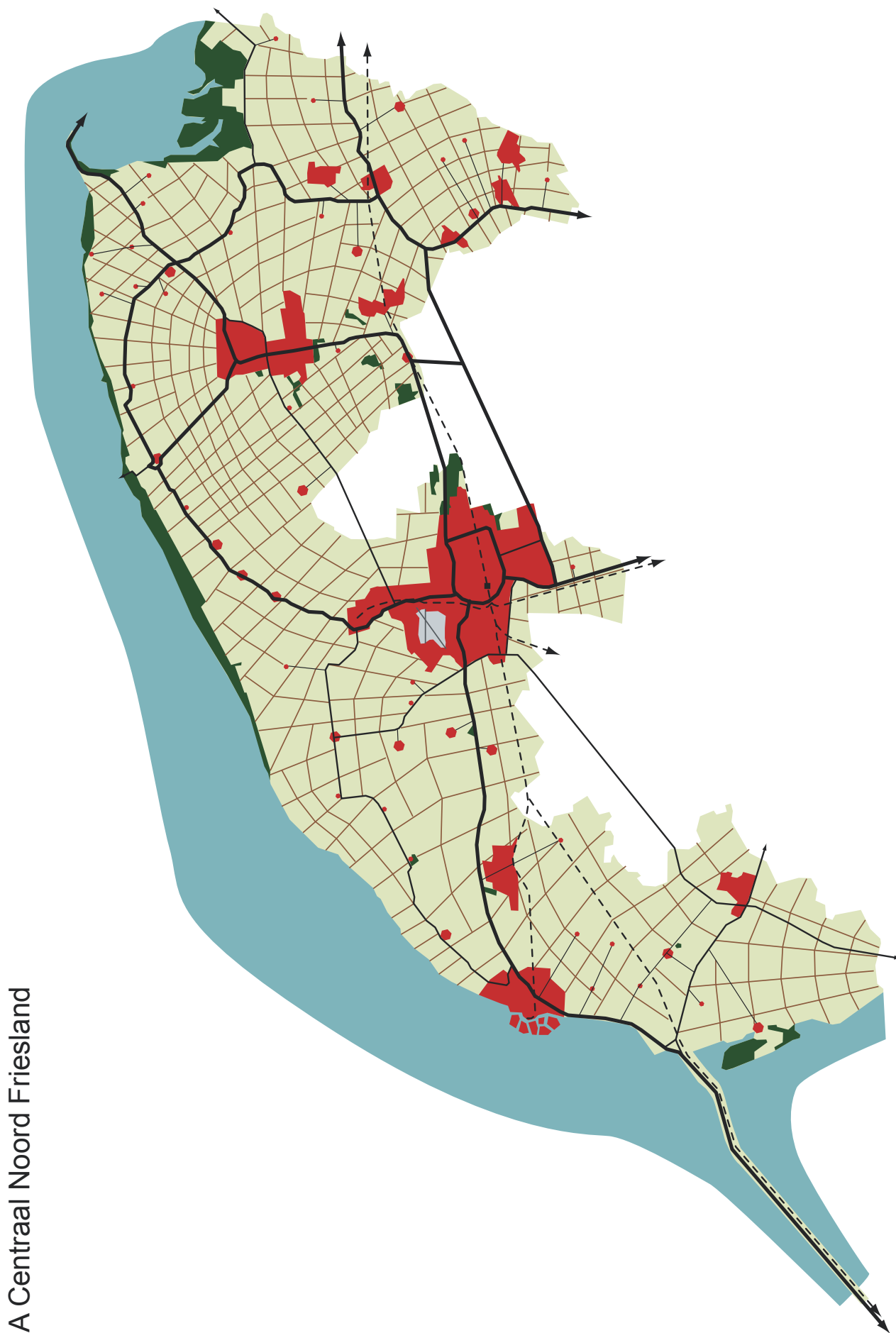
Scenario's brengen de bandbreedte in beeld. Op wat voor ontwikkelingen moeten we ons voorbereiden en welke alternatieven zijn er mogelijk. Ook zijn scenario's een hulpmiddel in het uitstippelen van robuuste strategieën, ze zijn een ondersteuning van het proces van strategieontwikkeling.

II Toelichting assenstelsel

Voor onze scenario's hebben we gekozen voor een assenstelsel dat aansluit op de problematiek in de regio. De X-as bestaat uit de lijn verbreding van de landbouw naar schaalvergroting van de landbouw. En de Y-as loopt van centralisering van de kernen naar decentralisering van de kernen.

	Centralisatie		
Verbreding	<p>Centraal Noord Friesland</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landschap & landbouw verbreden • Polarisatie voorzieningen • Snelle OV/bus verbindingen • Friesland los/onafhankelijk • Multifunctionele natuur en grondgebruik • Restwarmte centraal opslaan 	<p>Grootschalig vooruit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energie industrie • Intensieve landbouw • Zorgstad • Megacentra met scholing, campus en winkels • Supersnelwegen • Grote export landschap • Weidevogel- en natuurresevaten 	Schaalvergroting
	<p>Onafhankelijke kernen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eigen energie en stroomvoorziening • Lokalisering, zelfvoorzienend • Zorgboerderijen en wellness-landschap • Nieuwe-/flexibel werken • Brede boeren • Betrokken bij het lokale volk • Verommeling • Versnipperde natuur 	<p>Grootschalige onafhankelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuele mobiliteit eindeloos • Losse grootschalige waterberging • Kernplaatsen met eigen functies • Open, zeer wijds landschap • Individuele energie: Biogas, algenbaden en windenergie • Grote stepping-stones 	
	Decentralisatie		

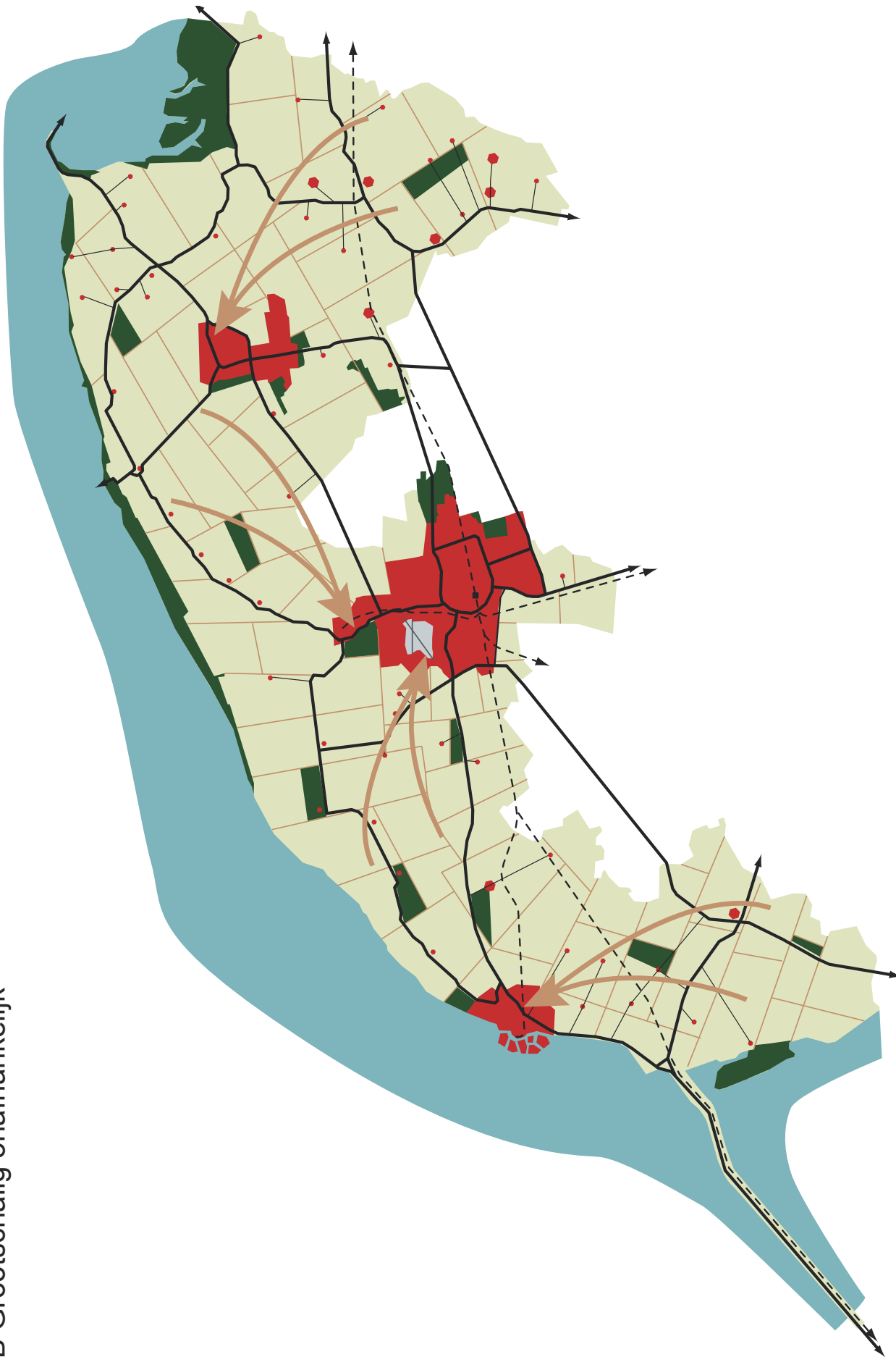
III Scenario A

A Centraal Noord Friesland

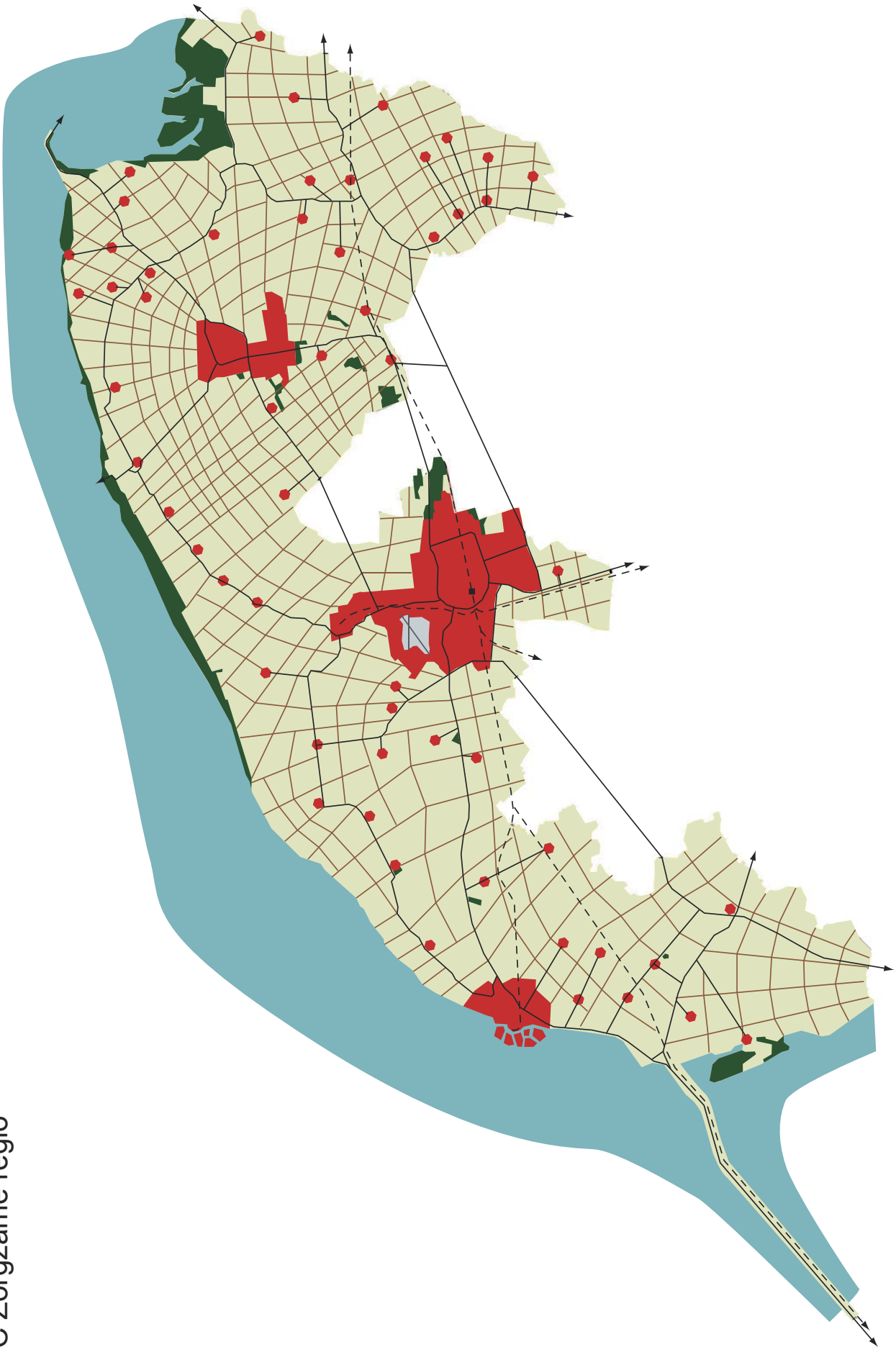
IV Scenario B

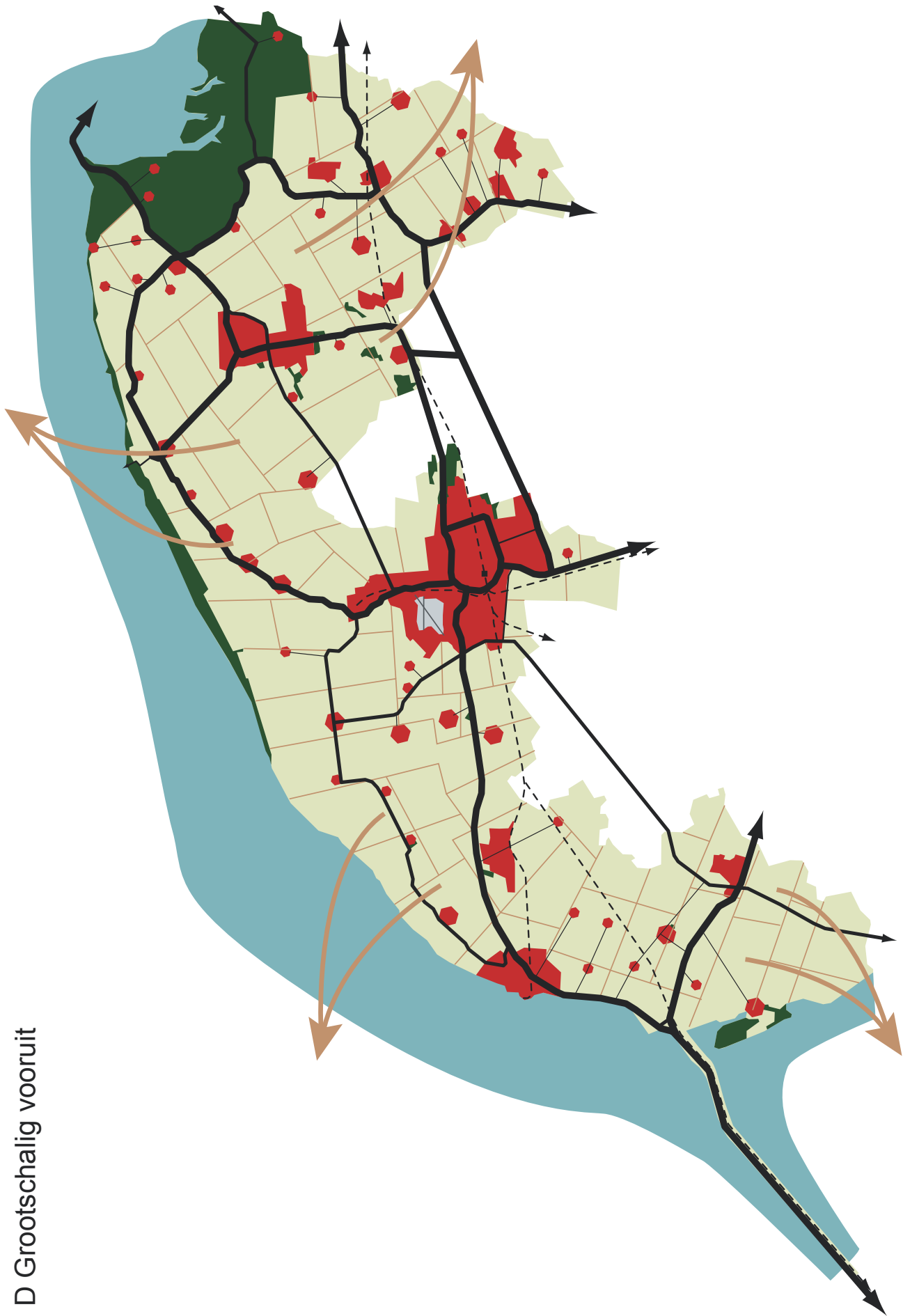
B Grootchalig onafhankelijk

V Scenario C

C Zorgzame regio

D Grootchalig vooruit

Bronvermelding

Literatuur:

- Jonge Friezen Foarút, 2011, Onderzoek Ferwerderadiel, 1ste druk, Hogeschool Van Hall Larenstein, Velp
- Jonge Friezen Foarút, 2011, Onderzoek Kollumerland, 1ste druk, Hogeschool Van Hall Larenstein, Velp
- T. Bekkering en J. Walter, 2009, Management van processen, 6de druk, Uitgeverij het Spectrum, Houten

Websites

- <http://www.verhalendontwerpen.nl>, 28-11 2010

Mede mogelijk gemaakt door:

Sociaal Investeringsfonds (SIF)

Plattelânsprojekten

Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO)

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Ministerie van LNV Onderwijsinstellingen: VHL, NHL, AOC Friesland